

“TÜRK SOSYOLOJİ BİBLİYOGRAFYASI”

Hazırlayan : *Mahmut Tezcan*, (1928 - 1968)

Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları : 6, Eğitim ve Toplum Araştırmaları Enstitüsü Yayınları : I, Ankara, Ocak 1969, Başnur Matbaası, XXVIII + 1153 s., 57.— T.L.

Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Sosyolojisi Kürsüsü Asistanı olan yazar, uzun, sabırlı ve dikkatli bir çalışmayı gerektiren eserinde, gerek Sosyoloji sahasında, gerekse Sosyoloji ile münasebeti olan disiplinleri gözönünde tutarak, 1928 den 1968'e kadar, kırk sene zarfında yayımlanmış kitap ve makaleleri eserin içine almağa çalışmıştır. 1928 - 1968 tarihleri arasında içine alan bu eser 40 senelik Sosyoloji kültürüne açılan bir pencere olarak da vasıflandırılabilir.

Yazar, bibliyografyanın eksiksiz olmasını sağlamak için 66 çeşitli dergi taramış, başta Türkiye Bibliyografyası ve Makaleler Bibliyografyası olmak üzere 14 bibliyografyadan istifade etmiştir. Dergilerin en son 1 Ağustos 1968 tarihine kadar çıkan sayıları incelenebilmiş ve taranmıştır. İncelenebilmiş dergilerin eksik oluşu, eserin ilerideki baskılarında bu eksikliğin giderilmesi gerektiğini samimi arzularımızla ümid ederiz.

Bu hacimli eser, Sosyoloji sahasında ilk deneme oluşu bakımından da önem taşımaktadır. Bu sahada, bundan önce bu çapta bir denemenin bulunmayışı, yazarın cesaretli ve yaratıcı bir çalışma içinde olduğunu gösterir. Sosyoloji sahasında yapılmış olan bazı bibliyografyalar mevcutsa da, bunlar, Sosyolojinin bütün kollarını içine almamakta olup bazı sosyologların çalışmalarına ait şahsî bibliyografyalardır. Meselâ, Doç. Dr. Amiran Kurtkan'ın hazırladığı (Fındıkoğlu Bibliyografyası) ve H. Uğuroğlu Barlas'ın hazırladığı (N. Şazi Kösemihal Bibliyografyası) gibi...

Bibliyografyadaki konulara göre yapılan tasnifte “Sociological Abstracts” Dergisindeki tasnifin esas alındığı, bu arada, Derginin tasnifinde bulunmayan “Ekonomik Sosyoloji”, “Uygarlık Sosyolojisi”, “Ahlâk Sosyolojisi” gibi bölümlerin ilâve edildiği, ayrıca “Siyaset Sosyolojisi” bölümünün de genişletildiğini, yazar, eserin girişinde belirtmektedir.

Ayrıca, her bölümde, kaynakların bilhassa Sosyolojiye yakın olanlarının seçilmesine dikkat edilmiştir. Meselâ, “Endüstri Sosyolojisi” bölümündeki “işçiler” ve “sendikalar” ile ilgili kaynakların hepsi alınmamış, bunların mümkün olduğu kadar sosyolojik olanları veya Sosyolojiyi yakından ilgilendirenleri ele alınmıştır.

Dikkati çeken bir diğer husus da, bibliyografyada kitapların yanı sıra makalelere de yer verilmiş olmasıdır. Bilindiği gibi, makaleler de en azından kitaplar kadar önemli olup, bazı meşhur yazarların kitaplarından çok makalelerinin bulunuşu bu hususu doğrulamaktadır.

Herşeyden evvel, bir ilmi ihtiyaca cevap verecek olan bu kıymetli eserin, Sosyoloji ve Sosyolojiyi yakından ilgilendiren disiplinlerde çalışan öğretim üyeleri, doktora ve lisans öğrencilerine kaynak bakımından bir rehber vazifesi göreceğine inanıyoruz.

“ERZURUM KONGRESİ”, MİLLİ MÜCADELE TARİHİ

Mahmut Goloğlu

(Birinci Kitap), Ankara 1968, Nüve Matbaası, XVIII + 203 s., 20.— T.L.

Erzurum Kongresi'nin 50. yıldönümü münasebetiyle çevremizde şükranla şayan bazı yayımlar dikkati çekmektedir. Prof. Tayyip Gökbilgin ve Prof. Cevat Eren'in etüdleri ve bir İstanbul gazetesinde neşredilen tefrika... ilh. bu cümledendir. Yine bu konuda eski Trabzon Milletvekili Mahmut Goloğlu'nu neşrettiği (Erzurum Kongresi) isimli deneme de, Türk İstiklâl Savaşında önemli bir yeri olan Erzurum Kongresi ile ilgili bulunmaktadır. Bunların içinde sonuncusunu taşıdığı büyük ehemmiyet yönünden tanıtmak istiyoruz.

Eser, kapağında, Atatürk'ün Kongreyle ilgili olan “Tarih bu kongremizi şüphesiz ender ve büyük bir eser olarak kaydedecektir” sözüyle başlamakta; “Kongre öncesi”, “Kongre”, “Kongre Sonrası” ve tarihi vesika ve yazışmaları ihtiva eden “ekler” bölümlerini içine almaktadır.

Eserde, Erzurum Kongresi ile ilgili yayımlardan istifade edilmiş ve o tarihlerde olayların içinde yaşamış olan kimselerin kıymetli ifadelerine de müracaat edilmiş olması, gerçeğe yönelme hedefi bakımından şükranla karşılanabilir.

Tarih incelemelerinde esash bir hususu ifade eden ve bir milletin tarihindeki olayların gerçeğine inmek, *bu olayların gerçeğine inmek*, bu olayların sebeplerini ve neticelerini de içine alan ufuk açıcı bir gestalt içinde düşünme alışkanlığının kazanılması, günümüzde belirli isim ve tarihleri ezberlemekten ileri geçemeyen tarih öğrenimi karşısında, hususî bir önem kazanmaktadır. Türk Devletinin hayatiyetiyle ilgili ilerde ortaya çıkabilecek meseleler karşısında genç nesilleri, her türlü yabancı görüş ve gayri millî kültürlerin tesirinden korumak, onları bilgili ve ülkücü olarak yetiştirmekle mümkün olabilir. Bunun gerçekleşebilme şansı, fikir hayatımızda, bu çeşit eserlerin gerek sayı, gerekse kalite itibarıyla, millî menfaatlerimizle bağdaşır şekilde artmalarına bağlıdır.

Eserde, ayrıca, millî mücadelenin anlam ve önemine de temas edilerek, milletçe yok olmaktan kurtulma gayretinin, zaman zaman ihtilâl, bir isyan vasfı da gösterdiği ve bir kurtuluş savaşını da içine aldığı, ancak bu gayretin hiçbir zaman bunlardan biri olmadığı, sadece bir ihtilâl, sadece bir isyan veya sadece normal bir savaş gibi gösterilemeyeceğine ve bu mücadeleye bunlardan yalnız birinin da olarak verilemeyeceğine işaret edilmektedir.

O tarihlerde yabancı çevrelerin millî bütünleşmemizi bölücü ve Millî Mücadeleyi kırıcı gayretlerinden olarak, Doğu İllerinde Kürt Devleti yaratmak için kurdurulan (Kürdistan Tealî Cemiyeti) ve bunun yanında Ermenistan ve Pontus emellerine de eserde yer verilmiş olup bu menfi gelişmeler karşısında başarıya ulaşan Millî Mücadelenin bir *millî hareket* olduğuna; aynı soydan gelen, millî görevi bir olan, din ve tarih birliği ile birbirlerine bağlı Anadolu insanının millî kurtuluşu için türlü imkânsızlıklar içinde çektiği acı ve karanlık günlere de eserde temas edilmektedir.

Burada daha geniş bilgi vermek imkânsızlığı karşısında ilgilileri, sayın Goloğlu'nun eseri ile ilgilenmeye dâvet ediyoruz.

Mustafa E. ERKAL